فی ۳۰ رمضان سنه ۳۲۶ وفی ۱۳ تشرین اول سنه ۳۲٤

جمعیت علمیهٔ اسلامیه‌نك ناشر افکاریدر

صاحب امتیاز　　سر محرر　　مدیر مسئول
شهری احمد افندی　　مصطفی صبری　　محمد فطین افندی

مندرجات

نسخه‌سی ٥٠ پاره‌در

آبونه اجرتی

استانبول ایچون	ولایات ایچون	ممالك اجنبیه ایچون
برسنه‌لك ۷۵ غروش	۸۵ غروش	۱۸ فرانق
آلتی آیلغی ٤۰ »	٤٥ »	۹,٥ »

درج ایدلیان اوراق اعاده اولنماز

قاره‌ئلرمز :

اکثر مقالاته آیات کریمه واحادیث نبویه درج ایدلمش بولندیغی نظر اعتباره آلنه‌رق رعایتسزلکده بولنلماسی رجا اولنور .

دینی ، ادبی ، سیاسی ، فنی پازارایرتسی کونلری نشر اولنور هفته‌لك غزته‌در

عید سعید فطر

بایرامده ، اوروجی بوزان شیلر حقنده‌کی ممنوعیتك رفعی ، ثیاب حسنه ایله تجمل ، محتاجینه صدقهٔ فطر توزیعی ، قربان بایراملرنده لحوم اضاحینك مبذولیتی کبی واجب تعالی حضرتلرینك قوللرینه عائد بونجه عوائد لطف واحسانی موجود ومشهوداولمسی یاخود مسلمینك امثال کثیره‌سنه ادراکی ایله بوکونلرك عودت وتکرری ملاحظهٔ تفألکارانه‌سی عیدلفظیله تسمیه‌سنه باعث اولمشدر.

عیدك مبدأ مشروعیتی هجرت سنیه‌نك برنجی سنه‌سنه مصادفدر .

رمضان بایرامی شرعا برکوندن عبارت اولدیغی حالده قربان بایرامی اوچ کون سورر . نته‌کم بواوچ کونك هانکیسنده اولسه قربان کسیله‌بیلیر . صوکره قربان بایرامنك ایکنجی کونی باشلایوب ینه اوچ کون دوام ایدن ایام تشریق‌ده داخل حساب اولمق اوزره درت کون قربان بایرامنده وبر کون رمضان بایرامنده ، خلاصه‌سنه‌ده بش کون اوروج طوتمق کناهدر .

رمضان بایرامنده نمازدن اول ، بر ویا اوچ ویا بش کبی تك عددلرله طاتلی برشی ییمك ، وقربان بایرامنده اکلی ، نمازدن صوکره ذبح اولنان قربان اتنه تأخیر ایتمك وجامعه ماشیاً کیتمك ویولده تکبیر آلمق مندوبدر .

بایرام نمازینك وقتی طلوع شمس ایله کیرن وقت کراهت [۱] چیقدقدن صوکره باشلار وزوال شمسه

[۱] شمسك طلوعندن برمزراق بویی ارتفاع ایدنجه‌یه‌قدر اولان مدت ایچنده نمازتحریما مکروهدر. بوندن باشقه هرکونده ایکی وقت کراهت دها واردر .

قدر دوام ایدر . نماز بیتمه‌دن زوال شمس وقوع بولورسه نماز فاسد اولور . وقت داخلنده باشلانوب‌ده کندیلری ختام بولمادن وقتلری منقضی اولان نمازلرك اکثریسی صحیح وقابل اتمام ایسه‌ده بایرام نمازی قابل اتمام‌اولمیانلردندر.

بایرام نمازلری ، جمعه ایچون اقتضا ایدن شرائطله واجب اولور . انجق جمعه‌لرده خطبه فرض ، وشرط وبناءً علیه مقدم ، بایراملرده ایسه سنتدر.

بایرام نمازلرنده خطبه سنت اولدیغندن جنازه نمازی ایله اجتماعی وقوعنده خطبه ، جنازه نمازندن صوکره‌یه براقیلر .

بایرام نمازینك ، شرائط جمعه دائره‌سنده واجب اولمسی مقتضیاتندن اوله‌رق ، مثلا حال سفرده بولنوب لااقل اون بش کون اقامت نیتنده بولنمیانلره ، خسته‌لره ، پیر فانیلره ، اعمالره ، بالذات مشیه قدرتی اولمیانلره ، شدتلی قار ، یغمور ، چامور مانعه‌لرینه معروض اولانلره واجب دکلدر .

بوکا نظرا ؛ بالجمله موانع ومزاحمی اقتحام ایدرك بایرام نمازینی ترك ایتمه‌ین برچوق آدملرك ، هیچ بر صورتله ساقط اولمیان صلوات خمسهٔ مفروضه حقنده تکاسل کوسترملری جای تعجب وتأسفدر .

رمضان بایرامی نمازینی ، جماعت مسلمین برمعذرت مشروعه‌یه مبنی ایکنجی کونی، قربان بایرامی نمازینی ایسه اوچنجی کونی دخی قیلا بیلیرلر . قربان بایرامنده بلاعذر تأخیر ، مکروه‌ورمضان بایرامنده غیر جائزدر .

بایرام نمازلرینك هررکعتنده سائر نمازلرده کندن فضله اوله‌رق اوچ تکبیر واردر . تکبیرات مذکوره برنجی رکعتده قرائتدن مقدم وایکنجی‌ده مؤخردر . جماعتدن بری امامه ، برنجی رکعتك قرائتنده ایکن ، یعنی تکبیرات زائده‌دن صوکره یتیشسه کندی کندینه تکبیر ایدر ، وهر برنده برمعتاد اللرینی قالدیرر . بو آدم امام رکوع ایدنجیه قدر بووظیفه‌یی ایتمدیسه حال رکوعده تکبیر ایدر وفقط بودفعه اللرینی قالدیرماز. نمازك برنجی رکعتنه یتیشه‌مه‌ین آدم، امام‌سلام ویردکدن صوکره‌قالقار او ، قالان رکعتی قیلار . لکن تکبیرات زائده‌یی قرائتدن اول یاپمایوب صوکنه براقیر . شو صورتله بو آدمك نمازنده تکبیرات زائده‌هرایکی رکعتده قرائتدن‌صوکره‌یه دوشمش اولور . بونك سببی ایسه هرایکی رکعتك تکبیرات زائده‌سی توالی ایتمیوب آره‌لرنده برقرائت فاصله‌سنك لزومیدر .

صدقهٔ فطر

صدقهٔ فطر ، زکوة ویره‌جك قدر ویاخود زکوة آله‌میه‌جق قدر قوهٔ مالیه‌یی بولنانلره واجبدر. صدقهٔ فطری ویره‌بیلن قربان‌ده کسر . . . محارمندن فقیر اولانلرك ، انفاقیله‌ده مکلف اولور . قوهٔ مالیه‌نك بو درجهٔ متوسطه‌سی ، بر آدمك ، دیونی کبی [مهر مؤجل‌ده بر دیندر] عائله‌سنك حوائج اصلیه‌سی کبی شیلری تسویه ایده‌جك قدر مالی بولندقدن باشقه ایکیوز درهم کموش قیمتندن فضله برمالی دخی بولنمق وشوقدر وارکه نصاب نامی و بریلن بوفضله مال یا ، غیر نامی بر حالده ویاخود اوزرندن برسنه کچمش اولمقدر . اکر نصابده نمو ایله حولان حول دخی بولنورسه اووقت صدقهٔ فطردن باشقه زکات‌ده لازم کلیر .

صدقهٔ فطر ، دوام وبقا ایله مقید اولان قدرت میسره دکل‌ده قدرت ممکنه‌یه تعلق ایتدیکی جهتله مبدأ وجوبی اولان بایرام کوننك فجر صادقنه ، نصابه مالك اوله‌رق ادراك ایتدکدن صکره فقیر دوشن آدمدن صدقهٔ فطر بورجی ساقط اولماز .

صدقهٔ فطرك بایرام کوننده وجوبی (اغنوهم فی‌هذا الیوم عن‌المسئلة) حدیث شریفندن منفهم اوله‌جغی وجهله هرکس رمضاندن چیقارق بول‌بول ییوب‌ایچرکن فقرانك ، ییه‌جك تدارکی مجبوریتیله بویله برشرفلی کونده ذل سؤالی ارتکاب ایتملرینه محل براقمیه‌رق برکونلك اکمك پاره‌لرینی کندیلکمزدن تسویه ایله‌عزت‌نفسلرینك محفوظ قالمسی کبی حکم فاضله‌یه مستند اولمیدر.

صدقهٔ فطری ، انسان کندی نامنه ، برده آیریجه

مالی اولمیان اطفالی ایله مملوکلری ومختل الشعور اولان ولد کبیری نامنه ویرمکله مکلفدر. بیوك چوجقلری ایچون، بیوك کوچوك قارداشلری ایچون، حرمی ایچون، ابوینی ایچون — عائله‌سی داخلنده بولنسه‌لر دخی — صدقهٔ فطر ویرمکله کندیسی مکلف دکلدر. چونکه صدقهٔ فطرده قاعده، ولایت ومؤنتی کندیسنه عائد اولانلر نامنه ویرلمکدر، حال بوکه ابوینه قارشو حق ولایت مفقود وزوجه‌یه قارشو ولایت ومؤنت قاصر وبعض خصوصاته منحصردر. شوقدر وارکه برآدم عائله‌سی داخلنده بولنانلرك علی الاطلاق صدقهٔ فطرلرنی، کندیلرندن استیذان ایتمه‌دن ویررسه آریجه اونلرك ویرمسنه حاجت قالمز.

صدقهٔ فطر بایرام کوننده صوکره ده ویریله بیلیر ایسه‌ده ثوابی اکسیلمش اولور. یوم مذکورده، بایرام نمازندن اول ویریلمسی مرجحدر. رمضان ایچنده اعطاسی‌ده ممکندر.

صدقهٔ فطر ایله مکلفیتده، رمضانی طوته‌رق تکبیرلرله معذوراً اکل ایدنلر یاخود خدانکرده بلا عذر اوروج طوتمامش اولوب بایرامه یوزی قاره اوله‌رق چیقانلر مساویدر.

مصطفی صبری

— بعث بعد الموت —

فقط (وجود باری) یی اثباته عائد دلائل لازمه‌نی — عنوان مقاله‌نك انبا ایتدیکی زمینی تأخیردن احترازاً — بوراده اتیان ایتمیه‌جکم. علی الخصوص علم کلامده برموقع مهم اشغال ایدن او مبحث عالی ایچون آیروجه مقاله‌لر تخصیص اولنمیلیدر.

شمدی صدده کلدك. انسان نه‌در؟ ماهیت انسان حقنده بین المسلمین اختلاف واقع اولوب اکابر اسلافدن برقسم محترم؛

«انسان؛ کندیسنه — ماء وردك کله، نارك فحمه سریانی کبی — سریان ایتمش اولان اجزاء ساریه ایله هیکل محسوسك مجموعندن عبارتدر. اجزای ساریه دیدیکمز برجسم لطیف نورانیدرکه کندیسیله ائتلاف ایتدیکی اجسامه بیله — هرنه قدر صورةً مشابه اولسه‌ده — حقیقةً وماهیةً مخالفدر. حقیقتنی درك ایده‌مدیکمز بوجسم لطیف نورانی (قل الروح من امر ربی) نظم جلیل سبحانیسنده اشارت اولنان روحدرکه بدنله آنك بیننده‌کی علاقه‌یه روح حیوانی تعبیر اولنور.

ایشته روح حیوانی تعبیر ایتدیکمز بو بخار لطیف؛ نه وقت فساده اوغرارده علاقه اولمق صلاحیتندن چیقارسه اووقت همان روح بدندن مضطراً چیقار. حیات زائل اولور. علاقه اولمغه صلاحیتی بولندیغی مدتجه روح وحیات بقا بولور. هرنه‌قدر روح تعبیر اولنان بوجسم لطیف نورانینك اولی وارسه‌ده آخری یوقدر. یعنی فناپذیر اولماز.» دیمشدر.

قسم دیکر ایسه «انسان؛ نفس ناطقه ایله‌که جوهر مجرددر — هیکل محسوسك مجموعندن عبارتدر.» دیمش وبو جوهر مجردك اثباتنه حلیمی، غزالی؛ راغب، ابوزید دبوسی، قدماء معتزله‌دن معمر، متأخرین امامیه‌نك جمهوری، برچوق صوفیه‌ده ذاهب اولمشسه‌ده ابن القیم کتاب الروحنده بو مذهبی بمالا مزید علیه رد ایتمشدر.

هربر مکلفك وجودینه اعتقاد ایتمسی نصوص شرعیه ایله ثابت اولان وفقط (قل الروح من امر ربی) نظم الهیسیله ده ادراك حقیقتنه حصهٔ علمیه‌مزك کفایت ایتمیه‌جکی بیان بیورولان روحك وجودینی تصدیق ایتمکده مخالف عقل برشی یوقدر.

هله بعض جهله‌نك «انسان اولدیکی وقتده آغزندن برشی چیقدیغنی کورمیورز» دیمسندن روحك اولمامسی لازم کلمز. بوعالم شهودده نیجه شیلر واردرکه لطافتندن یاخود حقیقةً کوچکلکندن احساس اولنه‌میور، مثلا هواء ومتأخرین طبیعیونك قائل اولدلرقی حتی عالم کونك هرذره‌سنده بیله موجودیتنی ادعایه قدر کیتدکلری اثیر، میاه ایچنده موجود فقط غیر مرئی اك مکمل خرده بین ایله‌ده غیر مشخص حیوانات صغیره؛ مطلق یالطافتندن یاخود کوچکلکندن، اینجه‌لکندن رؤیت اولنه‌میور. عدم مرئیت بونلرك وجودلرینی انکاره دلیل اوله بیلیرمی؟

بوقدر لطافتی، دقتی حائز بولنمسیله برابر روحك سبب حیات اولمسنده‌ده غرابت یوقدر. عالمده نه قدر کوچك، لطیف شیلر کورورزکه کندیسندن عقلك قولای قولای صورت حصولنی احاطه ایده‌میه‌جکی بیوك، پك بیوك حادثه‌لر ظهور ایدییور.

متأخرین طبیعیونك حیوانات صغیره‌نك طرز حیاتلری حقنده سویلدکلری سوزه مطلع اولانلر، مثلا خرده بینله بیله کوزوکمیان اوکوچك حیوانلرك امر معیشتی خصوصنده‌کی سعی، محافظهٔ حیاته احتراصی وبونك ایچون یکدیکریله مجادله‌ده بولنملری، تحصیل رزق ایچون درلو، درلو حیله‌لری، ادراك واحساسه مالك اولملری کبی حالاتنی آکلایانلر، مسرودات واقعه‌یی استبعاد دکل تصدیق ایتمك اقتضا ایدر.

باخصوص روحك سبب حیات اولمسی طبیعتیله دکل اللهك خلق وتأثیریله‌در. روح؛ برسبب عادیدر. مؤثر حقیقی اللهدر.

روحك بوقدر لطافت ودقتیله برابر ملك الموتك آنی قبض وجسددن اخراج ایتمکه قادر اوله‌مامسی کبی برمانع‌ده یوقدر. باقسه‌ك آ! مقناطیس؛ حائز اولدیغی خاصهٔ جاذبیتله اك کوچك، اك لطیف برادهٔ حدیدی — ولو که کوزله، خرده‌بینله کوزوکمیه‌جك درجه‌ده اولسون — جذب ایدییور. یا ملك الموت — عون خدا ایله — قبض روحه ناصل قادر اوله‌مازدینلیر.

دمنجك ماهیت انسانی وآکا حیات وموتك نصل کلدیکنی سویلمشدك. اعادهٔ حیات جهتنه کلنجه:

دینیله بیلیرکه — چونکه بویله‌جه بیان واعتقاد ایتمك ضروری دکلدر — اعاده اولنه‌جق جسم؛ اول عمردن آخر عمره قدر باقی اولان اجزاء اصلیه‌در.

یوقسه جسمده اغذیه‌دن تکون ایدوب‌ده بالاخره تحلل ایده‌رك یرینه باشقه‌سی کلن وبویله‌جه تسلسل ایدوب کیدن اجزاء فضلیه دکلدر.

قادر وقیوم، دیان علیم حضرتلرینك ایسه انسانك او اجزای اصلیه‌سنی بعد الموت هردرلو تفرقدن، زوال صورتدن، باشقه اجزای اصلیه آره‌سنه کیرسه‌ده برذره‌سنه وارنجه‌یه قدر ضیاع وتبدلدن وقایه بیورمسنه برمانع یوقدر.

صوکره قادر حکیم، خالق علیم حضرتلری دم اعاده‌ده روحی بواجزای اصلیه‌یه تعلق ایتدیره‌رك بوکا برآزده اجزاء فضلیه ضم ایله هیکل انسانی قبل الموت اولدیغی کبی اعاده واقامه بیورور. تنعیم وتعذیبی‌ده بو اجزای اصلیه ایله روحك مجموعنه حس ایتدیرر.

بو بحث بویله‌جه تقریر وتوضیح ایدلدیکی آرتق فلاسفهٔ منکرینك،

«مظهر تعذیب وتنعیم اوله‌جق انسانك دنیاده‌کی انسانك غیری اولمسی، برانسانك دیکر انسانی اکل ایده‌رك شیٔ واحد اولمسی جهتیله بوجسد واحده تعلق ایده‌جك روحك ایکیلشمسی وامثالی» شبهاتی کندی کندینه سقوط ایدیور.

کذلك شهدانك عندالله مرزوق وبرحیات بولنملرینه دائر وارد اوله‌بیله‌جك شبهات‌ده مندفع اولور.

هنوز سواحل ممتده‌سنده جولان ایتدیکم شو بحر عمیق بعثك غورینه دالارق الده ایده‌بیله‌جکم فرائد قیمتدار کوناکونی عرض وتشهیردن صرف نظر ایدییورم. یالکز بعث وجزانك عقلاً لزوم وقوعنه دائر علمای اعلام حضراتنك کنجینهٔ مؤلفاتنده تصادف ایلدیکم جواهر زواهری عرض ایله اکتفا ایده‌جکم.

ذاتاً احتمالکه نابموسم‌عد اولنان موضوع مقاله‌دن‌ده

مقصـد ؛ آتیاً سرد ایدیله‌جـك دلائل مقنعه ایدی‌كه تربیهٔ اجتماعیه نقطهٔ نظرندن‌ده اهمیت عظیمه‌یی حائزدر.

فقط اثنای تتبعده برخیلی لآلئ عالیه ؛ مصـادف نظر استفاده اوله‌رق بزی خیلیدن خیلی اویالاندیرمش وآنلری‌ده بالالتقاط مشهور استفاده‌یه وضع ایتمه‌مكلكمه كوكلم راضی اولمامشدی . مابعدی وار

حسین حازم

— مقالهٔ مخصوصه —

دین مبین محمدی مجمع‌المحاسـندر . زیرا اودین مبینه عرض انقیاد ایدن جمله اولاد آدمك منافع ومضـارینی بیان ایده‌رك كافهٔ حقوقنك محـافظه‌سنی حمایه‌سی آلتنده بولندیردیغی كبی مسلم غیر مسلم جمیع مللك حقوقنه علی مراتبهم رعایتله برابر ای مؤمنلر عهودیكزی ایفـا ایله معـاهدلریكزی غدردن وقایه ایدیكز زیرا جمله كز برآناوبربابادن خلق‌اولندیكز . وعربك عجم ، عجمك عرب ، بیاضك سیاه ، سیاهك بیاض ، اوزرینه بشـقه جهتله برفضل‌ورجحانی یوقدر . بینلرنده تفاوت‌فضیلت آنجق اتقا وعمل صالح اعتباریله‌در . مألنده وارداولان وصـایای الهیه ونصایح نبـویه‌یی حاوی اولدیغی جهتیله شریعت اسلامیه‌دن حصه مند اولمدق برفرد بولنه‌ماز .

نه‌چاره كه برزماندنبری بعض موانعـدن طـولانی اربابنك سكوته ملازمتلری سـببیله یولیله تبلیغ احكام ایدیله‌مدیكندن وعوام ناسك ایسه حقایق دینیه‌مزه عدم اطلاعلرندن ناشی اوغرامش اولدیغی تعرضـات واهیه سببیله انقراضه‌یوزطوته‌رق مشكاة نبوتدن «هرحالده امر بالمعروف، نهی‌عن‌المنكریاپارمیسكز یوقسه الله ذوالجلال عقلانی حیرتده براقیرجه‌سـنه لیال مظلمه قطعـاتی كبی برطاقم فتنه‌لری‌اوزریكزه مسلطایتسونمی ؟» مضموننده صادر اولان حدیث شریفه ماصدق دوشولمشدی .

چونكه جمـله‌نك معـلومی اولدیغی اوزره بوامت مرحومه آز برزمانده برچوق مصائب كچوردی . بونك سبب مادیسی ایســه ترقیات دنیویه حقنده وقوعبولان ترغیباتندن غفلتله بطـالت وتـكاسلمزدن بشـقه برشی دكلدر . سبب معنوی‌اوله‌رق‌ده سنن نبوی ودین‌محمدی خلافنده اولان خط حركتمزدن بشقه برشی بولنه‌ماز . بناءً علیه عرض اولندیغی وجهله یولیله تبلیغ احكامدن منع ایدن اسباب ، منكر دكل ایدیسه‌ده ارباب شریعتك بوموانع سـببیله معذور طوتیله‌رق مسئولیت شرعیه‌دن قورتیله‌بیله‌جكلری براز جای تردد در .

بوندن بویله دین مبینك اعلان حقائقی خصوسنده ان‌شاء اخوانمزدن وجمله اهل اسلامدن هرفرد كوجی یتـدیكی قدر مالاً ، بدناً كمال جدیتـله سـعی وغـیرت ایده‌جكنه من كل‌الوجـوه امیـد قویمز واردر كه بوده ایكی وجیبه‌یی درپیش نظر ایتمكله حصوله كلیر .

برنجیسی : عالم اسـلامیتك عـوام ناس طرفنـدن ارتـكاب اولنـان افعـال غیر مشروعه‌دن تمامیله نزاهتی وارباب هوی وضلالت طرفلرندن اسناد اولنان شـناعتلردن بالكلیه برائتی كاینبغی تفهیم ایله دین محمدینك ، سـعادت حقیقیه‌نك ناموس اعظمی ومدنیت صـادقه‌نك مالك اكبری بولندیغنی‌ارباب اعتراضه كوزلجه اكلاتمقدر .

ایشته شومنوال اوزره دیانت اسـلامیه‌نك حقایقی جمـله اقوام مدنیه‌یه تفهیم اولندیغی صـورتده برچوق ارباب فكر وانصافك علویت دین مبینی درك ایده‌رك پك بیوك برتمایل كوستره‌جكلرینی امید ایدرز .

بناءً علیه بعض جهلانك اوروپا ترقیات حاضره‌سنه قارشوسبب‌تأخرعد ایتدكلری دیانت اسلامیه‌نك‌هركلمه‌سی برحجت سـلامت و بیكلرجه برات نجـاتی جامع بر دسـتور فلاح وسـعادت اولدیغی جهتله چوق زمان كچمكسزین اقطار جهانك هرطرفنده كمال شعشه وورنقله اولجه نصل تجلی وانتشار ایلدی ایسه ینه عین صـورتله انتشاره باشلایه‌جقدر . چونكه انسـانلرك حق اولان برشـیئه اعتراضلری انجق حقیقتی بیلمدكلرندن ایلری كلیر . حقیقتی بیلنجه اعتراض سـابقه ندامت ایتمیان انسان ذاتاً انسان دكلدر .

ایكنجی وجیبه ایسه عالم اسلامه اساس دیندن كبی برطاقم جهلهٔ واعظین طرفندن ادخال اولنان مواد غیرمشروعه‌نك محو وازاله‌سنه سعی ایتمكدر زیرا بوحال دین محمدینك جبین اشراقنده برر نقطهٔ سـوداء شكلنی آله‌رق جزئیجـه عقل و اذعان صـاحبنك بیـله باعث استهزاسی اولیور .

بو ایكنجی وجیبـه‌نك لزوم ایفـاسی اولـكندن اقدمدر . زیرا امت مرحومهٔ اسـلامیه‌نك صـلاح وفسادی انك اعمال واهالیله متناسبدر .

قونیه علماسندن
خادمی محمد وهبی

ادبیات

وداع رمضان

[شهر رمضان الذی انزل فیه القرأن هدی للناس وبینات من الهدی والفرقان]

ای شهر كزین مغفرت انجام ! قرأن مبین الهی‌سنك شانكی تجبیل وتقدیس ایدییور .

امتنك سعادت دنیویه واخرویه‌سنك كفیل مبجلی وسفرای الهیه‌نك اك شانلی ، اك شرف آوری بولنان قافله سالار انبیا صلی الله علیه وسـلم افندمزك یدبیضای معجزه پیمـالرنده‌كی اعتماد نامـهٔ نبوت ، صحیفه‌لرنده ، سـوره‌لرنده سنك یاد جـلالتكی ، احكام عالیه‌كی بیان ایدییور .

هردقیقه‌ك ، هرساعتك ، هركونك ، امت اسلامیه‌نك محكمهٔ مجـازات الهیه‌دن ، محكومیت اخرویه‌دن رهایاب اولماسنه برر واسطه ، برر شاهددر .

ای سند جلیل مغفرت !

كوندوزلركده باشقه برنورانیت ، كیجه‌لركده ایسه اونورانیته بیك كره تفوق ایده‌جـك حلاوت وبشـائر سعادت واردر، هرشب مقدسك ایالیٔ سـائره‌یه نسبتله برر شب قدر اولدیغی كبی سكا مخصوص اولان لیلهٔ قدرده بام باشقه برزمان خوارقنشاندر .

اوح ! . . . ای رمضـان ! بوتون شهوره غبـطه بخشاسك كه : وعظ ونصیحتله ، تهدید ایله ، ضرب ایله ، حتی آتشله اوصلانمیان نفس امارهٔ مكاره ، سنده فرض اولان اوروج ایله دائرهٔ اطاعته كیرییور .

یارب ! نه مؤثر تربیه ! . . .

اثر ابداعـك اولان مخـلوقاتكك هر دورلو سرائر روحیه وقابلیت فطریه‌لرینی ، الوهیتكه ، ربوبیتكه لایق برصورتده بیلیورسـك ، بیلیورسك‌ده اوبیلكی‌ایله بزه امر ایدییورسك !

الهی ! امرلركده‌كی بدایع ومحاسنی ، لفظیله ، معناسیله كوره‌بیـله‌جك بصـیرت ویر ، فكر ویر ! ویرده او بصیرتله كوره‌لم ، او فكر ایله اكلایه‌لم واوامر الهیه‌كده‌كی معالیٔ مكنوزه‌یه فكر ویره‌لم ، عبرت آلالم .

یارب البیت العتیق ! بوعالم كون وفساده بر آمرك امرینـه اطاعت ایتمه‌ینلر ، نه قدر آغر جزالره كرفتار اولمقده‌لركن ، سـلطنت الهیهٔ ازلیه‌كدن ، حكومت ابدیهٔ جلالتپناهكدن رحمةً للعالمین اولارق عموم خلقه مبعوث اولان سـفیر كبیركك ید قدسیه‌سـنده‌كی برات احدیتكه ایناتمیان واحكام قطعیه‌سنه رام اولمیان قوللرك ، حضـور پاككده‌كی اجتماع عمومی كوننده عجبا نه مؤاخذه‌لره ، نه بلالره دوچار اولاجقلردر .

بیوكلردن ، اوده كندی اعتقادلرنجـه بیـوكاردن اولانلرك خاطری ایچون ترك جانه آماده بولنان اغراض دنیویه فداییلری ، عظمتك صاحب حقیقیسی ، كبریانك مالك ازلی وابدیسی اولان سن ربمك رضاسیچون سكز، اون سـاعت آچ طورمق ، اوده كندی منفعتلریچـون آچ طـورمق فداكارلغنـده بولنمـازلر ، حتی اوروج

طوتانلری استخفاف ایدرلرسه ناصل [الله یستهزئ بهم] ه ماصدق اولمازلر ؟

بوکون ، ایشته بوشهر مبارك ، کندیسنده فرض ومؤکداً مسنون اولان اوامره امتثال ایدنلردن ممنون ، ایتمه‌ینلردن ده حضور رب عزتده مشتکی ودلخون اولارق کیتدی ، اوروج طوتانلرله طوتمیانلر ، صورتده مساوی حقیقتده ایسه ، صوکره‌کیلر صاحب مساوی اولدیلر .

رمضان شریف ، مدت مسافرتنی بعدالاکمال حضور اللهده عرض احوال ایده‌رك دییه‌جکمی که :

یاعالم السروالخفیات :

بن ، امت محمدیه‌یه برمدت قلیله مسافر عاطفت اولمق ایچون رجب ، شعبان کبی ایکی مبشرمك تشریفات مخصوصه‌سیله کلدم ، قوللرکدن پك چوغی بنی برحرمت ایله قونوقلادی ، بعضیلری‌ده نره‌دن کوندرلدیکمی ونه ایچون کلدیکمی بیله صورمادینی کبی قبول‌ده ایتمدی حتی قبول ایدنلرله استهزا ایدنلرده اولدی .

یاعفو یاکریم !

بن ، مهماندارلرمه (رجب شهرالله وشعبان شهری ورمضان شهرامتی) حدیث شریفیله کندمی بیان وتعریف ایتدکدن صوکره قولك ابوهریره روایتیله امام الانبیا افندمزك حقمده‌کی : (اذاکان رمضان فتحت ابواب ـ الرحمة وغلقت ابواب جهنم وسلسلت الشیاطین) شهادت محمدیه‌لری موجبنجه بندن امین اولمالرینی وبنده‌ایدیله‌جك عبادات وطاعاتك وبالخاصه اوروجك کراماً کاتبیندن بیله کیزلی بیوك برسرمایهٔ عبودیت اوله‌رق تسلط شیاطیندن بالطبع امین ومحفوظ اوله‌جغنی وچونکه بالذات دائرهٔ صیانت آلهیه‌ده بولنه‌جغنی (کل عمل ابن آدم‌له الاالصیام هولی وانا اجزی به) نملق نبی راستکو ایله کوزلجه آکلاتدم . بن ، شهادت ایدرم که بوقوللرك ، مسافر ـ لرینك حقوقنه تماماً رعایت ایده‌رك وظیفهٔ عبودیتلرینی علی‌قدر استطاعاتهم ایفایه چالیشدیلر .

ای واسطهٔ خلاص امت !

حقوقکه لایقیله رعایت ایده‌مدیکمز حالده ینه سنکله استحلال حقوق ایدیورز ، چونکه سنده ظهوره کلن تجلیات وبشائر رحمت ، سکا رعایت ایدنلری دکل ، مراد الهی اولورسه ایتمه‌ینلری بیله عفوه کفایت ایده‌جك درجه‌ده واسع وبی حدوددر .

یاغفور یارحیم !

(وماینطق عن‌الهوی) مضمون جلیلنه محل تجلی اولان سندالاصفیا افندمزه انطاق ایتدیکك (من صام رمضان ایماناً واحتساباً غفرله ماتقدم من ذنبه) مژده‌سیله اونبی مکرمك آب رویی وبومهمان عزیزمزك قدسیتی ایچون بتون اخوان دینمزله مظهر عفو وغفران ودارینده نائل سلامت اولارق شادان وخندان بیوزلمقلغمزی درکاهکدن نیاز ایدرز ، قبول ایت یارب !

ایشته رمضان شریفده مندرج اولان مأثر علویه امت محمدیه‌نك اعماق قلبنه سریان ایدرك حصوله کتیردیکی حس ابتهاج لدنی ، تمثل ایتمش ونواصئ امتده ، اولانجه مسرتیله ، لطافتیله ، دیانتیله ، قومیتیله بالتجلی بایرام اولمش کلمشدر . الحمدلله علی ما انعم علینا من نعمه جلیله ورقیقه .

— بایرام —

بر وقت پرمسرتك آن حلوایدر
مژده صیامك ایشته نشان قبوایدر
مؤمن سرور عیدایله لبریز ابتهاج
لهو ولعبله کسب نشاطه یوق احتیاج
ای خالق زمین وسما رب ذوالجلال
سن امت محمده کوسترمه هیچ ملال
هر دورلو مسعدتله مبشر قیل آنلری
کچسین کمال عز ایله دور وزمانلری

جمعیت علمیه افرادندن
محمد عارف

برصدای هاتفی

استانبولك وبوتون ممالك عثمانیه‌نك کونلرجه سوقا ـ قلرینی طولدیران وسمایه طوغری یوکسلن صدای حریت عجبا نه ایچون یوکسلیوردی ؟ منشأ ومرکزنی تحکیم ایتمك ایسته‌یوردی . سماوی برظهیردن استظهار ، معنوی برناصردن استبصار ایدیوردی . مظلومك دودآهی کبی بوکیله بوکیله صعودی ، سماویلری لاهوتیلری ، مدبراتی روحپرور نغمات دلنوازیله نقطهٔ اتحاده دعوت ایدیور ، ظلام استقبالك انکشافنه بر شعلهٔ رهبر هدایت آرایوردی . بوتحرئ ملی‌یه قارشی زاویهٔ غیبدن برعارف حقیقت ، برهاتف حمیت قلوب مجتمعهٔ بشریه‌یه جبریل عقل واسطه‌سیله (والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) حکم جلیلنه رمز ایدیور وتبشیر ایدیوردی که : شوحرکت متفقهٔ ملت ؛ اجماع امت مطلقه‌در .

رضای حکیم مطلقه توافقی (لاتجتمع امتی علی الضلالة) اثر نبی محترمله مؤیددر . وینه خطاب ایدیور ـ دی که : ایهاالناس ! قانون اساسی برشاهراه عدالتدر . بونده آیاقلریکزی رنجیده ایده‌جك جسمکزی یوره‌جق هیچ برموذی‌یه هیچ برمانعه‌یه تصادف ایتمیه‌جکسکز . جمله‌کز بردن حرکت ایدیکز ، یوریکز . یوریکزکه برقاچ خطوه‌دنصکره رایات سعادت سزی قارشولایه‌جغنی کوره‌جکسکز . وبوطریق واسعك ایکی محیطی حبل‌الله ایله محدوددر . همدست وفاق اوله‌رق حبل‌الله‌ه تمسك ایدیکز ، بربریکزدن آیرلمایکز بونعمت عظمای حقی تذکر ایدیکز . اونوتمایکز . حرکتکزده نشئهٔ حقله پاکوب عشق وشوق اولیکز . (واعتصموا بحبل‌الله جمیعا) بوحبلك مضاف الیهی الله‌در . تعبیر اخرله کلام‌الله‌در . بومسلکده خلاف اعوجاج ملتزمدر ، ماشیلرك مماشیلرك وظیفه‌لری مأموریتلری استقامتدر (فاستقم کما امرت) قانون الهی جمله‌کزه حرکهٔ منتظمه ، حرکهٔ متساویه ایله‌امر ویریور آرتق تسابق ، ترافع کبی دعوالردن ممنوعسکز . اتحاد ماهیت افراد ؛ وحدت وجودکزی اقتضا ایدیور . شو وحدت نوعیه‌کز ؛ بعضکز بعضکزی رب ، ولی‌نعمت اتخاذ ایتمکدن نهی ایدیور . (ولایتخذ بعضکم بعضا اربابا من دون‌الله)

ولدان فائق

جزیرة العربده ظهور اسلام

قبائل فرقه ، فرقه هر زمان هیجایه آماده
کیدر برقوم اورر بر بطنی بی پروا وآزاده
چیقار میدانه بر ظالم دوشونمز حقی دنیاده
یورر برشخص ایچون بیك خیمه‌خلقن محوه صحراده

بولور فرصت ، ایدر برقاچ شقی برمنزله صولت
طوتار آفاق لیل مظلمی برصیحه ، برخشیت
کلیر غیرتله مزراق مزراغه پر غیظ برملت
قالیر دیللرده نام وشهرت خونین قومیت

ظهور ایلر بوکون برداهیه ، برقاتل خونخوار
اوبر کون محو ایدر بیك خانمانی باشقه برغدار
بتون بلدان اولور بر ظالمك ظلمیله دهشتزار
دوشر بریوم بؤسه برعشیرت محواولور ناچار

کچر عمر قبائل بویله ممتد بر خصومتله
یکلمز بر تهالك ، متصل بر حرب وغارتله
کلیر بر حس وحشت خلقه ایجاب حمیتله
کیرر خاك سیاهه بیك بنات زنده غیرتله

عرب تحویل عزم ایتمشدی راه استقامتدن
چیقوب شهراه فطریدن ، صاپوب منهاج حکمتدن
بیلرکن حقی غفلت ایلیوب اسرار خلقتدن
طوتاردی سمت شرکی ذوق آلوب اصنامه طاعتدن

دوام ایتمکده عربان طورمیوب راه ضلالنده
نمایان فکر حکمت وارسه آنجق قیل وقالنده
تعبد بر مزیت اولدی اصنامك ظلالنده
نهایت قالدی صحن کعبه بر بتخانه حالنده

جزیرة العربك حالی بویله بر دهشت
ایدر طورور ایکن انظاره عرض سفلیت
افقده باشلادی بر رنك دلنشین سحر
کورندی چهرۀ آفاقه ابتسام قدر
نه‌در او نجم منور ، او مهر لاهوتی !
کمست شوق ایدیور قارشیسنده ناسوتی
دکل ضیابی مماثل جهانده بر رنکه
ویریر شعاع نباهت سمای بر زنکه
آچاردی حزمۀ نوری ظلام دیجوری
نکاهه عرض ایدیور بر جهان مستوری
طلوعه باشلامش انوار شمس وحدتدی
ضیا دکل ، متمثل نکاه قدرتدی
محمد عربی بعث اولندی اکوانه
جهان محل نزول اولدی نور قرآنه
دکیشدی کاملاً احوالی دهر بر شورك
تعین ایلدی رجحانی ظلمته نورك
وفاقه ایتدی تحول مخاصمات عرب
یاییلدی فیض سحر واری شرقه علم وادب
دخالت ایلدی اسلامه حق وعدلی کورن
کسوفه اوغرادی کویاکه اعتقاد کهن
حضور نور نبوتده درك ایدوب ذاتن
براقدی بوسبتون اقوام اسکی عاداتن
ظهوره باشلادی فتح مبین سرتاسر
تشکل ایلدی آز بر زمانده بر کشور
او کشور متمدن — که موج اشراقی
شعاع فیضنه رشك آور ایتدی آفاقی —
مآل حکمتیدر بینات فرقانك
مثال خصلتیدر بر رسول ذی شانك

فاتح درس عاملرندن قونیه‌لی
ع . عاطف

— آهنك ملی —

هر کیمده که وار داعیۀ فکر حقیقت
معبود حقیقی یه ایدر حصر عبادت
لطفیله کتیردی بزی صحرای عدمدن
خلق ایلدی ، ویردی بزه براحسن صورت
بیلدرمك ایچون کندینی کوستردی دلائل
فهم ایلمك اوزره بشره ویردی درایت
مرئی بولنان طرز بدیعیله عوالم
عالمده آنك وارلغنه ایلر اشارت
هر ذره برر شاهد عادلدر ایدر هب
خلاق جهان اولدیغنه حسن شهادت
کیم اولمش ایسه مظهر انعام الهی
بر صانعك ایجادینه قائل اولور البت
معدوم ایکن احسان ایده‌رك فیض وجودی
بخش ایلدی نوع بشره عقل وکرامت
بر نوعنی ذکر ایلسه کز نعمت حقك
دیکر بریسی ایتمه‌ده‌در عرض هویت
قابلمی کشی شکرینی حقك ایده ایفا
کیم بر نفس آلمقده بولنمش ایکی نعمت
ارسال رسل نعمت مخصوصۀ حقدر
طوغری یوله ایتمکلك ایچون خلقی هدایت
تبلیغ ایله احکام الهیه‌یی آنلر
بیلدیردی که انسانلره وار دوزخ وجنت
باشدن باشه هب ماحصل حکمت قرآن
انسانلر ایچون باشلیجه اسباب سعادت

امر (وأعدّوا) یه اطاعت ایدن اقوام
هر معرکه‌ده مطلق اولور نائل نصرت
دائم سبب نصرت اولور متفق اولمق
مصحوب ید اللهدر ایدیٔ جماعت
الله تعالی که بزم ناصریمزدر
هر دم ایده‌رز نصرتنه عرض دخالت

فاتح درسعاملرندن داغستانلی
علی نظمی

— مناجات —

انسانکه مقری شمدی ناسوت
اول وطنی آنکدی لاهوت
کلدی بوزمینه اله فرمان
ویرمشدی اکا جناب یزدان
فرمان قضا اولنجه صادر
بیلسه‌ك که نه‌لر بیار اوقادر
ایستر ینه جان صعودی ایستر
اول عالم بی‌حدودی ایستر
ای روح لطیف قدسیانه
چیق طورمه یوری او آشیانه
یارب سکادر نیازم انجق
الیق بو نیازه ذاتك الحق
اولسه بوکوکل قضاکه قربان
ایشته اوزمان اولوردی شادان
یارب بوقضا نه دلربادر
بر حکمکه بیك جهان فدادر
یارب بوشؤن که رونمادر
دیر که بنی خلق ایدن خدادر
کوکلم بوکا اولمسونمی عاشق
عاشق سکا چونکه هپ خلائق
هر ذره‌که بر وجوده مالك
البت او وجودی سنده هالك
یارب شو سما شو یر شو اکوان
تقدیس ایده‌رك قیلارده شکران
بیلمم که نیچون بوعاجز انسان
بعضا اولیور خطاده پویان

طلبۀ علومدن کرونی
خیرالدین

مقامات حریریدن منظوم برپارچه‌نك ترجمه‌سیدر

اسمع أُخَيَّ وصيةً من ناصحٍ
ماشاب محضَ النصح منه بغشّه

(اخی) اسم تصغیر صیغه‌سیله یاء متکلمه مضافدر . یانك تشدیدی مکبر صیغه‌سی اوزره اولمق احتمالنی منع ایدر . . فافهم . (شاب) قاریشدیرمق معناسنه اولان (شوب) دن ماضیدر . (منه) و (بغشه) ده‌کی ضمیرلر ناصحه راجعدر . ضمیر ثانینك نصحه رجوعی ده ممکندر .

حاصل معنی :

قارداشجغزم ! نصایح خالصانه‌سنی قطعیاً دروغ اغفال ایله تغشیش ایتمه‌ین بر ناصحك وصایاسی اولمق اوزره آتیده‌کی سوزلره قولاق ویر :

لا تقطعنّ بقضيةٍ مبتوتةٍ
فی مدح من لم تَبْلُه او خدشه

(مبتوته) قطع معناسنه اولان (بت) دن اسم مفعولدر . دائما قوللاندیغمز (البته) کلمه‌سی بو مصدرك آخرینه بر تاء واوله حرف تعریف کتیرمکله

حصوله كلمشدر . (فى مدح) ده كى جار (لا تقطعن) فعلنه ياخود (مبتوته) يه متعلقدر . (لم تبل) (بلا يبلو) دن جحد مطلقدر . (لم تجرّب) معناسنه‌در : (وبلوناهم بالحسنات والسيئات) الآية (اوخدشه) مدحه معطوفدر . ضميرده (من) ه راجعدر .

حاصل معنى :

حالنى يقيندن تدقيق وتجربه ايتمديكك بر آدمك مدح وقدحنه دائر سويلانن سوزلر صورت مقطوعه‌ده اولسه دخى سن ينه احتياطاً قطعى بر حكم ويرمكدن توقى ايله .

وقِفِ القضيةَ فيه حتى ينجلى
وصفاه فى حالَىْ رضاه وبطشِه

(قف) توقف ايت معناسنه دكل‌ده توقيف ايت معناسنه اولمق اوزره متعديدر . امرؤالقيسك معلقه‌سندن :

وقوفا بها صحبى علىّ مطيهم

مصراعنده كى ، واقفك جمعى اولان (وقوف) ده معناى متعدى اوزره‌در .

حاصل معنى :

مجربك اولميان او آدمك حال مسرت وحال حدتنده طاقيندينى اوضاع واوصاف آكلاشيلنجيه‌قدر ايليكى ، فنالنى حقنده كى مسموعاتنكى توقيف ايت . . يعنى نتيجهٔ تجاربه موقوفا قبول ايده بيلمك مسلكنى التزام ايت

فهناك اِن ترمايَشين فَوارِه
كرماوان ترمايَزين فَاَفْشِه

(ان تر) رؤيتدن مضارع مجزومدر (وار) مواراتدن امردر قال تعالى (يوارى سوآتهم . . .) امرك اوكنده كى ضمير منصوب ماء موصوله‌يه راجعدر .

حاصل معنى :

ايشته اوزمان ، يعنى بعدالتجربه شين ويره‌جك بر حالنى كورورسه‌ك حسب المروة اورت ، باصدير .

وبالعكس مدار شرف وزينت اوله‌جق بر خصلتنى مشاهده ايدرسه‌ك نشر واعلاندن كيرى طورمه .

ومن الغباوة ان تعظِّم جاهلا
لِصقال ملبسه ورونقِ رقشِه

(صقال) مصيقل اولمق ديمكدر . (ملبسه) ضميرى جاهله ، و (رقشه) ضميرى ملبسه ، ياخود ينه جاهله راجعدر .

نصيحتلرمدن بريسى‌ده بودر كه : بر جاهلى ، محضا لباسنك پارلاق ومزين اولمسندن طولايى صاقين نظركده بويولتمه . صوكره حماقتكه ويريلير .

اوانْ تُهينَ مهذّبا فى نفسه
لِخُمول حالته ورِثّة فرشه

(خمول) شهرتسزلكدر . (رثة) اسكيلك وچوروكلكدر .

حاصل معنى :

ياخود حد ذاتنده مهذب ومكمل اولان بر آدمى ، محضا شخصنك كوسترشسزلكندن ، نامنك شهرتسزلكندن ، موقعنك دكرسزلكندن طولايى تحقير ايدرسه‌ك ينه حماقتكه حمل اولنور .

فَلَكَمْ اخى طِمْرين هِيبَ لفضله
ومفوَّفِ البُردين عيبَ لفحشه

(اخى طمرين) ده كى اضافتدن معناى نسبت مقصوددر : صاحب طمرين ديمكدر : عالمه : اخوالعلم واولادعربدن برينه خطابا (يااخاالعرب) دينلديكى كبى :

اخوالعلم حى خالدبعد موته (البيت)

(طمر) اسكيمش ثوب معناسنه‌در . كرك بونك وكرك مصراع ثانيده كى (بردين) ك تثنيه صيغه‌سى اوزره بولنمسى عربده على الاكثر ايكى ثوبدن فضله كيينلمه‌مك عادتنه مبنيدر . (هيب) تعييب وتعيير معناسنه

اولان عيبدن ماضئ مجهولدر . (مفوف البردين) مزين اللباس معناسنه‌در .

حاصل معنى :

اسكى پوسكى البسه ايچنده نيجه انسانلر واردركه فضل وكمالنه مبنى مهيب وموقر ولباس احتشام ايله بزه‌نمش نيجه‌لرى‌ده واردركه اغزندن چيقان سوزى قولاغى ايشتمز بر حالده بولنديغى جهتله معيوب ومحقردرلر . وفى الحديث : (رب اشعث اغبر تبنوعنه اعين الناس ذى طمرين لواقسم على الله لابره) يعنى : صاچى صقالى قاريشيق ، اوستى باشى توزلى ، ييرتيق ياما ايچنده ، خلقك نظر اهميتدن ساقط نيجه انسانلر واردركه — ولو معظمات اموردن اولمق اوزره — هرهانكى بر ايشك اجراسنى ، واجب تعالى حضرتلرينه قسم ايله تأمين وتعهد ايتسه الله تعالى انى يميننده كاذب چيقارماز . ياخود كلام عربده (على) حرفيله صله لانان قسم بزم لسانمزده كى آند ويرمك موقعنده‌ده قوللانيلديغنه نظر حديث شريفده كى استعمالى اويولده تلقى ايتمك‌ده ممكندر . واجب تعالى‌يه آند ويرمك ايسه بر سؤالك اسعافنى ملحانه استرحام ايلمكدن كنايه‌در . على التقديرين حديثده واقع اولان جملهٔ شرطيه‌نك خلاصه‌سى نزد الهده سوزى كچر ديمكه وارير .

ما اِن يضرّ العَضْبَ كونُ قِرابِهِ
خَلِقاً ولاالبازى حقارةُ عُشِّهِ

ماء نافيه‌دن صوكره ان ، زائد اوله‌رق مستعملدر . (عضب) قليچ و (قراب) قينيدر . (خلق) اسكى معناسنه‌در بازى طوغان تعبير اولنان قوش و (عش) يووا ديمكدر .

حاصل معنى :

تيغ بران ايچون اسكى قين ايچنده بولنمسى وشاهينه ، يوواسنك چوردن چوپدن اولمسى موجب نقص وشين اوله‌ماز ؛ باشقه بر شاعرك : اكر انسانك شرفى البسه سيله قائم ايسه قليچ ديديكمز آلات مهمهٔ حربيه‌نك ، قينى ايله باغندن عبارت اولمسى لازم كلير . مألنده بولنان شو :

اذا كان فى ثوب الفتى شرف له
فماالسيف الاغمده والحمائل

قولى‌ده بووادیده سويله‌نمشدر .

وكذلك الدينار يظهر فضله
من حكه لامن ملاحة نقشه

(حك) آلتون وياكموشى محكنه تطبيق ايتمكدر .

حاصل معنى :

كذلك آلتونك — آلتون اولمق حيثيتيله — قيمت نسبيه‌سى محك انتقاده وضعى ايله آكلاشيلير ، نقشنك لطافتيله دكل .

مصطفى صبرى

فيضئ هندينك سرنامهٔ ديوانى اولان توحيد بارى منظومهٔ غراسندن بعض كوهرلر

بر درت انديشه راشحنهٔ غيرت زند
لطمهٔ حيرت به‌رو سيلئ جهل ازقفا
غير خيال محال نيست كه بربام حمد
سلّم كلكم دهد ناطقه‌را ارتقا
هست تراوش كنان خون دل ازديده ام
بسكه دلم ريش كرد كاوش چون وچرا
لوحهٔ تقديس تست پاك زرشح قلم
درخرد اكسير نيست جوهر اقليميا
عقل كل ازدرك كر لاف زندمى شود
سلسله بند جنون ساكن دارالشفا
عجز بدركاه‌تو ناصيه ساى غرور
فقر باقبال‌تو حوصله سوز غنا

در ره ادراك تو مانده معطل زكار
جمله نفوس وعقول جمله حواس وقوا

—

ترجمه‌سی

يارب ! باب ربوبيتكده نوبتكير ابديت اولان حاكم غيرت وجلالك ، قوهٔ مفكره‌نك وجههٔ تدقيقنه برمشت تحير ، سر جرأتنه‌ده برضربهٔ جهل ايندير .

حمد وثنانك مقام علويتنده معراج خامه‌مك ناطقه‌يه ارتقا ويرمه‌سی ، محالی تخيلدن باشقه برشی دكلدر .

قلبمده طوپلانان خون انديشه . اشك چشمم صورتنده كوزمدن صيزمقده اولديغندن بوچون وچرا تصوراتی ، قلبمی چوقدن جريحه‌دار ايتمشدر .

يارب ! سنی تقديس وتنزيه ايدن لوحهٔ ايمان وايقان رشحات قلمك آثار سوادندن پاك ومطهردر چونكه اكسير دينيلان مادهٔ لطيفهٔ مؤثره ، بعض معادنك اوستنده برستره كبی طبقه تشكيل ايدوب اجزای فرديه‌سی يكديكرندن انفكاك ايدرك « اقليميا » نامنی آلان ماده‌دن اولاماز ، بو ، اكسيريته لايق دكلدر .

عقل كل ، اكر ذات پاك ربوبيتپناهكی ادرا كه دائر سوز سويليه‌جك اولورسه ، زنجير جنونه مربوط اولمش ودارالشفاده ابدياً قالمش اولور ،

عجز ؛ دركاه ذی اجلالكده مقام عبوديته ناصيهٔ غرور ومفخرت وضع ايدر ، فقرده‌سنك اقبال والتفاتكله غنانك جكركاهنی ياقار ،

يارب ! سنی حقيله اكلامق اوغرنده ، ادراك ايتمك يولنده بتون نفوس وعقول ، بالجمله حواس وقوی معطل وبی حركت قالمشدر .

جمعيت علميه افرادندن
محمد عارف

اجتماعيات

—

« اتحاد ايده‌لم »

نسوان اسلامه :

برقاچ كون اولكی شورای امت غزته‌سنده برسنه ظرفنده آوستريادن يالكز درسعادت كمركلرينه ادخال اولنان اشيای تجاريه‌نك بعض قسمنه عائد بر ايستاتستيق مندرج ايدی .

ايكنه‌دن دوكمه‌يه قدر حوائجمزی ايفا ايدن بو آوستريا ماللرينی صاتون آلمق يوزندن، اليوم بزه دشمنلق كوسترن آوستريا ملتنه طوربه‌لرله دكل ، چواللرله ويرمكده اولديغمز پاره‌لرك يكوننه عطف نظر امعان ايدن عثمانليلر اچنده يوركی صيزلامايه‌جق حميتلی تصور اولنه‌ماز .

بونی بز اولجه‌ده بيلمزدكل ايدك . فقط مع التأسف بوحالك نتايج وخيمه‌سنی بردرلو ادراك ايده‌من ايدك . حمد اولسونكه حميت مليه‌مز بوكره تماميله غليانه كلدی‌ده براز عقلمزی باشمزه طوپلامغه ، دوشونمكه باشلادق .

انجق اول باول دين ، ناموس اوزرينه دشمن حيات ووطنی اولان آوستريالیلرك امتعه‌سنی آلمامغه بودفعه ايتديكمز يمينی محافظه ايچون بوماللری آلمامه‌نك كافی اولماديغنی، جدی تشبثلر، فداكارلقلر لازم كلديكنی دوشونمليدر .

جهالت و بونك ايجاباتندن اولان سفاهت يوزندن هركون بيوك مقياسده زهيرله‌مكده اولديغمز بيچاره وطنمزده هربرينه آز چوق محتاج بولنديغمز، كونده يوز بيكلرجه صرف ايتديكمز ايكنه ايپلك، قلم كبی الك اهميتسز ظن اولنان اشيايه مقابل بوكون يرلی مالی اوله‌رق نه‌مز وار ؟ هيچمی هيچ !

عقلمزی باشمزه آلوب‌ده الك زياده محتاج اولديغمز اشيايی كنديمز ياپمغه باشلايانجه‌يه قدر فرانسز، انكليز

دوستلرمزك ماللرينی آوستريا مالی يرينه قويمق ممكن ايسه‌ده آله‌جغمز آستار، منديل كبی اوفق تفك اشيا ايچون هيچ بر اصنافی آوستريا مالی اولماديغنی تأميناً يمين ايتمكه مجبور ايده‌ميه‌جكمزدن صرفنظر امين اولسه‌ق بيله شو مراجعتمز بزی برندن قورتاروب ديكرينه محتاج ايده‌جك دكلمی ؟

ايمدی اشبو احتياجاتمزك صورت استيفاسنده‌كی همت وغيرتی شمدی‌يه‌قدر الی بوكرنده طوران ارككلرمزه براقه‌لم‌ده ای نسوان مسلمين ! بزده بزه دوشن حصهٔ حميته اشتراك ايده‌لم !

هم يمينمزده حانث اولمامق وهم‌ده مجبوريت بوزندن تصوری بيله تويلرمزی اورپردن الك قيمتسزلرندن باشلايه‌رق معاذالله دهاايلرويه وارمه‌سی محتمل اولان وعالم نظرنده متانتسزلكمزه، حميتسزلكمزه حكمی ايجاب ايتديرن بوحاله شمديلك بر نتيجه ويرمك اوزره باشليجه چاره ، حما وشام قماشی كبی يرلی مالندن غيريسنه رغبت ايتمامكدر .

واقعا موجود يرلی ماللرمز حوائج ضروريه‌مزك الزملرينی، بالفرض آستار وسائره كبی نقصانلرمزی بيله تلافی‌يه كافی دكل ايسه‌ده اركككلرمزه دوشن همت‌ده بونلری بر آياق اول مملكتمزده استحصاله چاليشمقدر .

بوده الك زياده بزم غيرت وتشويقمزله حصوله كلير. عدم رغبت يوزندن اليوم حلب وشام و بغداد چارشب وقماشلرينك دستكاهلری اونده بر قالمدی . شمدی اولكی رغبتسزلكمز درجه‌سنده بر رغبتله بوقماشلری استعمال ايدر ايسه‌ك مثلا قريباً بر آستار فابريقه‌سی كشاد ايديله‌رك آز زمانده صنايع داخليه‌مز ايلرولمكه باشلار .

بزده بوصورتله مقدس وطنك پاره‌لرندن برينه قادينلق حس شفقتيله دواساز اولمق امرنده‌كی غيرت وحميتمز كچن كناهلرمزك كفارتی يرينه كچر .

دور سابقك نامعدود سيئاتيله دوچار اولديغمز احوالك الك يمانلرندن اولان اسراف و سفاهتدن واز كچر ايسه‌ك اسكی عثمانلی قادينلرينك اولادلری اولديغمز اكلاشيلور .

مع التأسف آره‌مزده بولنان بعض عقلسزلرك تشويقكارانه سوزلرينه اعتبار ايتميه‌رك ممكن اولديغی قدر شوحاللردن چابوق قورتولمق ايچون همشيره‌لرم ! اتحاد ايده‌لم !

بواتحادك خارجنده قالمق آرزو ايدن برقاچ حميتسزك ملت عثمانيه وحتی درجهٔ فقرمزی بزدن دها ايی بيلن عموم اجانب طرفندن شايان تعييب ونفرين كوريله‌جكنه امين اولمليدر .

بو بحثده سرد اولنه‌جق مقال پك چوق ايسه‌ده بيان الحقك قيمتدار ستونلرينی بوندن زياده اشغال ايتمامك فكريله اختصاری اختيار ايلدم

حاجه
فاطمه مرغوبه

فس

آوستريانك، ضعف حالمزدن استفاده ايتمك امليله عليهمزده حقوق شكنانه تشبثات معلومه‌سی عثمانلی افكار عموميه‌سنده‌كی حسيات دوستانه‌يی زير وزبر ايتمش ويرينه مدافعهٔ حقوق ، مقابلهٔ مشروعه حسلرينی اقامه ايلمشدر. شوحس مولدك نتايج طبيعيه‌سی اوله‌رق افكار امتده آوستريا امتعه‌سنه قارشی دهشتلی بر نفرت حاصل اولمش وبوجريان افكارك برمعكس ظاهريسی اولمق اوزره بعض ارباب حميت سرپوش مليمز اولديغی حالده همان جمله‌سی آوستريا معمولاتی اولان فسلری كچه كلاه ايتمكه باشلامشلردر . كرچه افكار ملت عزم وشدتنی بووجهله ارائه ايتمسی و آوستريايه شدتلی برضربهٔ اقتصادی اورماسی شايان تشكر و صرانه عزم وثباتمزده برفريضهٔ حميتدر ؛ فقط مليتمزه مخصوص بر كسوه‌نك تدريجاً تبديلنه يول آچمق‌ده

براز شایان ملاحظه‌در . بوبابده برایکی سوز سویلمکی وظیفه‌دن عد ایدییورز :

فس بزه نره‌دن کلورسه کلسون ونه‌زمانك یادکاری اولورسه اولسون بوکون عثمانلیلغك برکسوۀ ملیسی اولدیغنده هیچ تردد ایدمز ، فس ملتمزك تمغای مجسمی حکمنده‌در ، باشنه فس کین برآدم دنیانك نره‌سنه کیدرسه کیتسون ترك اولدیغی ، عثمانلی اولدیغی اکلامقده کیمسه کوجلك چکمز .

فقط ایجابات دینیه‌مز وشعائر ملیه‌مزدرکه : مضرت معنویه ومادیه‌مزی استلزام ایدن عاداتمزده اصرار ایتمیز وسعادتمزی تأمین ایده‌جك هرنوع وسائله تشبثدن‌ده کیرو طورمایز . بناءً علیه فسك ملیتمزه اولان مربوطیتی نه‌اولورسه اولسون اکر فس اعمالی منحصراً اوستریالولره مخصوص برشی ایسه ویاخود حفظ صحت وقوللانیش نقطهٔ نظرندن مضر وشایان رد اولدیغی آکلاشیلورسه ملیتمز داخلنده بشقه برسرپوش آرامغه او وقت لزوم حس ایدرز .

حالبوکه فسخانه وهرکه فابریقه‌لری پك کوزل فس اعمال ایدییور . احتیاج عمومی نسبتنده فس تدارکی ایچون برطرفدن بوفابریقه‌لری توسیع دیکر طرفدن یکیدن فابریقه‌لر تأسیسنه تشبث ایدلملی‌در . بوتشبثاتده ایلك آدیم آته‌جق بالطبع فس تاجرلریدر . برشرکت تشکیلی ایله بوکون ایشه باشلانیلسه پك آز زمانده کندی مالمز اولان فسی کندیمز اعماله باشلارز . واوستریایه کیدن برمیلیون لیرا مملکتمزده قالمش اولور ، احتیاجك لزوم کوستردیکی شو مساعد زمانده بر فس فابریقه‌سنك تأسیسنده برعدم امکان تصور ایدیلیورسه مملکتمزك ، اون دکرمانلرندن بشقه فابریقه یوزی کورمامکه محکوم اولدیغی قبول ایدرك آنی املارنی شمدیدن برطرف ایتمامز ایجاب ایدر .

خفظ الصحه وقوللانیش نقطهٔ نظریندن فسك شایان اعتراض اولوب اولمدیغی جهتنه کلنجه بوبابده سوز سویله‌مکه بیله لزوم کورمیورز .

کچه کلاهلر ایسه : پك ابتدائی بر سرپوش اولوب رنکنك اکثریت اوزره بیاضلغندن ویغموره عدم تحملندن قوللانشلی دکلدر . بناءً علیه بونلری سرپوش اتخاذ ایدمیه‌جکمز طبیعیدر .

کچه کلاهدن انتقال ایدیلان مختلف الاشکال قالپاقلره کلنجه هیچ بر وجهله تعمیمنه طرفدار اولامایز .

الك غریبی استعمال ایدیلان قالپاقلر ـ بعض باشلرده کوریلان سواری چرکس تاتار قالپاقلری مستثنا اولمق شرطیله ـ بلغار قالپاغیدر .

اوستریایه خصومتمزدن فسمزی آتیورز ؛ غرابته باقیکزکه بیلمیه‌رك بلغار قالپاغی کییورز .

خصوصیله قالپاقلرك الك اوجوزی فسك الك بهالیسنه معادل اولدیغی کبی ینه احتیاج نسبتنده مملکتمزده تدارکی دخی ممکن دکلدر . یعنی برمنفعت اقتصادیه تأمین ایتمش اولمیورز .

شونیده اونوتمیه‌لم که : مملکتمز کبی معتدل ممالکده قالپاقلر سرپوش اتخاذینه صحت نقطهٔ نظرندن‌ده الویریشلی دکلدر . الحاصل فسمزی آتمیه‌لم . مملکتمزده تدارکنه اوغراشه‌لم .

سیاسیات

—

— بوسنه مسلمانلری —

بوسنه ـ هرسك مسلمان قرداشلرمزك شو اوتوز سنه ظرفنده آوستریا حکومتندن کورمش اولدقلری منافئ انسانیت ، مغایر مدنیت مظالم واعتسافات و بوکا مقابل بوشناقلرك کوستردکاری متانت دینیه ، علویت ملیه معلومدر .

آوستریا حکومتنك بوشناقلری کندینه متمایل قیلمق ایچون اجراسنه تشبث ایتدیکی دور اندیشانه ، دها طوغریسی ملعونانه آنتریقه‌لر وتعقیب ایلدیکی مسلك سیاسئ ظالمانه ، افکار عمومیه‌سی متین بر اساس دینی وسیاسی اوزرینه استناد ایدن بوشناقلره تأثیر ایتمدی . بوحکومت ظالمه برطرفدن بوشناقلری سونکی تهدیدی آلتنده مطالبهٔ حقوقدن فراغته مجبور ایلدی . دیکر طرفدن مقصدینك ترویجنه بر قوة الظهر اولمق اوزره اصلی یوقدن بوسنه‌ده بولنان قتولکلرك خروات اولدقلرنی اورته‌یه سوردی . تشویق وترغیب ایتدی . خرواتستاندن ایشسز کوجسزلری بوسنه‌یه جلب ایتدی . بوصورتله عددی یوز یکرمی بیکدن عبارت اولان قتولکلری اوتوز سنه ظرفنده ایکی یوز سکسان بیکه ابلاغ ایلدی . دها طوغریسی هم بوسنه‌یی معدهسنه الویرشلی برحاله قویمق وهم‌ده مجارلرك وقوعی ملحوظ اولان داعیهٔ استقلالنه برمانعه تشکیل ایتمك اوزره بوسنه وهرسکی برخرواتستان حالنه قویمق ایسته‌دی .

خصوصی وملی مکتبلری لغو ایتدی . قرای اسلامیه‌نك مکاتب ابتدائیه‌دن محروم اولملرینی التزام ایلدی . اوقاف مسلمینی ایستدیکی کبی تصرف ایتدی . اوقاف مدرسه ومقابر اسلامیه جزویتلره وآوستریالی مأمورلره بخش ایلدی . الحاصل مسلمانلر ، هرنوع حقوق صریحه وطبیعیه‌دن محروم براقلدی . بو مظالم قسماً بوسنه‌ده بولنان صرب اورتودوقسلره دخی تشمیل اولنیوردی . کرك مسلمانلرك وکرك صربلرك حقوقنی مدافعه‌یه چالیشان مساوات وصربسقاری غزته‌لری صاحبلری ، محررلری آیلرجه وحتی سنه‌لرجه حبس ایلدی . بوشناقلر بومظالمه بویون بوکمدیلر . چارپندیلر ، چرپندیلر . عالم انسانیتدن استمداد ایتدیلر . ویانه ، بوداپشته ، استانبول محافلنه دفعاتله مراجعت ایلدیلر . هیچ برثمره اقتطاف ایده‌مدیلر .

بزلر ، زواللی بزلر ایسه بوفاجعه‌لری کوروردك دموع تأثرمزی آقیدردق . فقط آچیقدن آچیغه فریاد ایده‌مزدك .

وقتاکه انقلاب اخیرمز میدانه کلدی . بوشناقلرده بزم کبی دوچار اولدقلری مظالمك نهایت بوله‌جغنه امین اوله‌رق هم بزم ایچون هم کندیلری ایچون مسرتلر اظهار ایلدیلر . فقط درعقب بومسرتی برفلاکت تعقیب ایتدی : آوستریا ، بوسنه و هرسکی الحاق ایلدی . بردن بره آجی برضربهٔ تأثرله متحسس اولان بوشناقلر ، شدید برعصبیت ایچنده قالدی .

اودرجه‌ده‌که افکار عمومیه‌یه سکونت بخش اولمق ایچون الحاق مسئله‌سنك حکومت عثمانیه ایله ایدیلان ائتلاف نتیجه‌سی اولدیغنی اعلان ایتدیردی . عجبا موفق اوله بیله‌جکمی ؟ هیهات !

براز ثبات ایتملی یز . اجدادمزك عزمندن حصه‌مند ارلملی یز . اوبله هجرت کبی وطنمزك برجزئی اولان بوسنه ـ هرسکدن ابدیا ال چکمه‌مزی ایجاب وامیدمزی محو ایده‌جك شیلری خاطردن چیقارملی یز .

امین اوله‌لمکه : وطنمزله بر جزء مقدسی آره‌سنه حیلولت ایدن ومنبعی آوستریا تاجی اولان قوۀ دافعه محو اولمغه آماده‌در .

ایران مسلمانلری

اوزرلرینه مستولی اولان خیام ظلم واستبدادی یاقه‌رق ییقه‌رق برادارۀ مشروطه وعادله تأسیس ایله تأمین موجودیت وترقی ایده‌جکنی پك بیوك آرزولرله همده تبریزده‌کی احرارانك بیوك بیوك موفقیتلرینك نتایجی اولان قوی قوی امیدلرله تمنی ایلدیکمز ایران احرارانك باشلرینه یکی مصیبت کلمش اولدیغی اژانس دوقسطنطینوبل‌نك بوکونکی برتلغرافندن مستبان اولیور ؛ تلغراف :

فرانقفورت ، ٢٦ تشرين اول — فرانقفورت غزته‌سنك تبريزدن استخبار ايلديكنه كوره « تبريزی تحت اشغاله آلمق اوزره طوپ وسواريسيله برابر آلتی طابور روس پياده‌سی اولكی كون ـ پنجشنبه كونی ـ حدودی كچمشدر . تبريزده بيوك بر هيجان حكمفرمادر» شاه حربته قارشو آچديغی محاربه‌ده شو صورتله اظهار غلبه ايلديكی ايچون بالطبع ممنوندر!. مع مافيه شو حوادث انشاالله موثوق دكلدر .

—⊷⊶—

بلغارلر

بلغارلر اقوام تورانيه‌دندر . ايران وخراسانك حدود شرقيه وشماليه‌سندن اوته طرفده بولنان ممالكه فرس قديم « توران » تسميه ايدرلر ايدی .

بوكشور جسيمده ساكن اولان اقوام علم اتنوغرافياجه « تورك » نام عموميسی آلتنده طانمشدر . بناءً عليه بلغارلر تورك عرقنه منسوبدر .

اهل تاريخه معلوم اولديغی اوزره تورك طوائفی وطن طوپراغنه باغلی اولميوب هجرتی سورلر ويرلرنده صيقلدقجه ودوچار احتياج اولدقجه عن جماعة قالقوب اولاد وعيال ودواب ومواشيلرينی برابر آلوب هواسی وطوپراغی دها كوزل بلده‌لر ارامغه كيدر، كذركاهلرنده ايشلرينه الويره‌جك مواقع بولنجه يرلشوب قاليرلر . فقط بوتوقفده موقت اوله‌بيلير. چونكه بر مدت صكره ينه رفع خيام ايله ايلرولره طوغری كيدنلری چوقدر . بويله لكله نهايت ياريرده قطعياً قرار قيلارلر مجارلر كبی وياخود مقدارلری آز ايسه غربالرده قيريله قيريله محو ومنقرض اولورلر آبارلر كبی .

توركلر ايچون جهت هجرت ايكيدر : شرق وغرب . شرقه طوغری هجرت ايدنلرك اقصای منزللری چيندر .

غربه طوغری هجرت ايدنلر علی الاكثر بحرخزرك شمالندن مرور ايله اورال يعنی « يابيق صو » و وولغا يعنی « اتل صوی » و « نن صوی » مائله‌لرنده بر مدت اختيار اقامت ايتمشلردر . قرون وسطی توركلرندن « قپچاق » تسميه ايتدكلری بوقطعه‌در . دشت قپچاقده بسبتون يرلشه‌رك قوتلی بر حكومت تشكيل ايدنلر جنكيزيلردر كه اوروپا مورخلری بونلری « آلتون اردو » تاتاری ديو ياد ايتمشلردر .

قزان وقريم خانلقلری التون اردو تاتارلرينك برر شعبه‌سی ايدی .

توركلرك شايان دقت بر ايكی صفتی واردر . حربده بهادر وبی‌رحم وچاپوله پك هوسكاردرلر. لسانلرينی وملیتلرينی هريرده محافظه ايتمشلر لكن مذهب ومدنيتلرينی كندولرندن دها مترقی بر قومه ملاقی اولنجه ترك ايديوروب يكی قومشولرينك مذهب ومدنيتلرينه اويمشلردر. ايشته بوسببدندركه جانب شرقه هجرت ايدن قره‌ختايلر، مغوللر، مانچورلر چينه‌اويمشلر وجانب غربه هجرت ايدن طوائف تورك دخی مدنيت وديانت اسلاميه‌يی قبول ايتمشلردر .

بو صورتله ترك ديار ايله دشت قپچاقه متوجهاً هجرت وعزيمت ايدن طوائف تورانيه‌دن بريده بلغارلردر .

بلغارلر برزمان قپجاقده اوطوردقدنصكره آيريله‌رق برقسم قليلی وولغا مائله‌سنده قالمش، ديكر قسمی ايلروليه ايلروليه طونه آغزلرينه قدر كلمش طونه‌نك جنوبنده واقع اولوب اولوقت روملرك النده بولنان بلاد معموره وصحاریٔ منبته نظر طمعلرينی جلب ايتديكندن نهری آشه‌رق بالقانلره قدر آقين ايتمشلر . واورالری معيشتلرينه الويريشلی كوره‌رك توطن ايتمشلر . وكيروده قالانلريده پيدرپی يانلرينه چاغرمشلردر .

وولغا مائله‌سنده توقف ايدنلر بالآخره قزاق خانلرينك زير حمايتنه داخل اولوب انلرك تأثيريله اسلامی

قبول ايتمشلردر . اسكی تورك تاريخلرنده « بلغار » ملوك اسلاميه‌سنك منافبی يازلمشدر . دار الملكلری « بلغاری » اسمنده بربلده ايمش . عصر اخيرده بلغاری بلده‌سنك خرابه‌لری بولنمش ومزار طاشلرنده خط كوفی ايله عربی العباره كتابه‌لر كورلمش كرك بونلرك و كرك مسكوكات مكشوفه‌نك برچوغی پترسبورغ موزه‌سنه كوتورلمشدر [١] بوبلغارلر يا آلتون اردو تاتارلرله امتزاج ايليه‌رك اوخليطه‌يه داخل اولمشلر . وياخود خطهٔ رومه كلن ارقداشلرينه كلوب قاوشمشلردر .

بلغارلرك بالقان يارم اطه‌سنه ورودلری هجرت نبويه‌نك عصر ثانيسنه مصادفدر . درحال روملرله اختلاط ايتمشلر قيز آلوب ويرمشلر ، اصول وعادات ومذهب رومه اتباع ايلمشلردر .

آندن صكره حيات سياسيه‌لرينه كلنجه كاه ذيقدرت رولسانك دست سطوتنده حكومت مستقله تشكيل ايليه‌رك روملرله شديد ومديد محاربه‌لر ايتمشلر وحتی بر ايكی كره پای غارتلرينی قسطنطينيه جوارلرينه قدر كتيرمشلردر . وبعضاً ده آره‌لرينه تفرقه دوشه‌رك روم قيصرلرينك ربقهٔ اطاعتنه منقاد اولمشلردر . قياصره طرفندن بو غوغاجی توره‌ديلرك بالقان حدوديله تحديدينه چاليشيلمش ايسه‌ده بالقانلرك جنوب وغرب صيرتلرينه يايیله‌رق قری وقصبات تشكيل ايتملرينه ممانعت اولنه‌مامشدر .

اشته بلغارلر بالقان ياريم اطه‌سنده درت بشيوز سنه بوحالده امرار ايام ايتمشلردر .

٨٦٣ سنه‌سی مرمره دكزندن روم ايلنه پای انداز اولان فاتحان عثمانيان مدت قليله ظرفنده ادرنه وفلبه شهرلرينی تسخير ايله مريج اووه‌سنی كاملاً قبضهٔ تصرفه ادخال ايلدكلرندن وروم (بيزانس) دولتنك بوسيل خروشانه مقاومته عجزی ميدانه چيقديغندن بالقانلرك اوبر جهتنده ساكن اولان طوائف يعنی صربلر بلغارلر تلاشه دوشمشلردر . لكن او تاريخده صربلر شمالی وجنوبی ناميله ايكی اداره‌يه منقسم وبناءً عليه ضعف انقسامه مبتلی ايسه‌لرده ينه بلغارلردن دها قوتلی ايديلر.

چونكه بلغارلر بتون بتون متفرق ومتشتت اولوب تاج التواريخده صوصمانوسی اسمنده بر بلغار والی مذكور ايسه‌ده بونك دائرهٔ حكم ونفوذی محدود ايدوكی وقصبات مهمه‌ده‌كی حكام ورؤسايه سوز كچيره‌مديكی وقوعاتك صورت جريانندن آكلاشيلمقده‌در .

عثمانليلرك بالقانلره ايلك صولتلرنده صوصمانوس ييلغينلق كوسترمش وصربلرك مدافعهٔ مملكت اغورنده برنجی بيوك حركتلری « صرب صندیغی » هزيمتيله نتيجه‌لندكده بلغار حكامی قورقولرندن عرض دخالت ايلمشلردر . خداوندكار غازی حضرتلری ٨٩١ تاريخنده قوصوه معركه‌سنه عزيمتلرنده بلغارلرك صربلرله اتفاقنه مانع اولمق ايچون وزير اعظم چاندرلو زاده علی پاشايی بلغارستانه كوندرمش وپاشای مشار اليه بلغار رؤساسنی كاملاً تحت اطاعته ادخال ايتمكله بلغارستانك عثمانليلر طرفندن فتحی قطعيت كسب ايلمشدر .

تاريخ مذكوردن اعتباراً بلغارلر دولت عليه‌نك رعاياسی عدادينه كيرمشلردر . كندولری مطيع وچاليشقان وقناعتكار واداره بيتيه‌لرنده متصرف اولدقلرندن دولته بشيوز سنه ظرفنده هيچ برغائله چيقارمدقلرندن ماعدا تكاليف اميريه‌لرينی وقتيله تأديه ايدرلر. وكمرلرنده بش اون غروشلری دائما بولنور ايدی . طوپراغنك فيض وبركتنكده انضماميله ولايات شاهانه‌نك اك زنكينی وآسايش وامنيتی بالنسبه اك يولنده اولانی طونه ولايتی ايدی بر كويلی سكز اون ساعت مسافه‌ده برقريه‌يه كيدر ايكن صوپه‌سندن بشقه سلاح آلمز ايدی. بردعوی ايچون محكمه‌يه جلب اولنسه دعواسنی غائب ايتسه بيله قاضينك ويرديكی حكمه « اه دولته ، شريعته

---

[١] كتب فقهيه‌مزده وقتی بولنميان نمازلرك اداسی لازم كلوب كلميه‌جكنه دائر موجود اولان مباحثده ذكر اولنان ارض بلغار ايشته بوراسيدر .

زوال ویرمسون شریعتك کسدیکی پارمق آچیمز ، » دیو دعا ایدرك محکمه‌دن چیقار ایدی .

روم ایلی چفتلکانده الك غیرتلی والك آز اجرتلی یناشمه‌لر بلغارلر ایدی .

بویله بر رعیت !

« اول نه ایدی نه اولدی بیلمم »

اسبابنی تحری ایده‌لم : حقوق عبادی تأمین ایدن ملکیه وعدلیه مأمورلریدر . وقتیله بزم ملکیه مأمورلریله قضاتك حال وشانلرینی زبانزدا نام وخاطر نشان خاص وعام اولان قصه‌لر تصویره کافیدر . تنظیمات خیریه‌دن صکره حکومت سنیه طشره امورینی پیش دقته آلمغه لزوم کوروب قدیم مکتب ملکیه‌نك ومکتب نوابك تشکیلیله ولایات مأمورینی هیچ اولمزسه بر منشأدن کچیرمکه تشبث ایلدیسه‌ده اداره‌مزده کوکلشمش اولان یولسزلقلر مقاصد خیریه‌یی چوق زمان عقیم براقه‌رق خدمات ملکیه « اغاوات » ك النده قورتیله‌مدی . نیابتلرده بوکا ردیف اولدی . دولتك قوهٔ قاهره‌سنه تبعه‌ده رفع آواز شکایته طاقت یوغیدی . سس چیقمادقجه اولیای امورده بصیر تکارانه حرکته حاجت کورمیور ایدی . تشکیل ولایاتدن صکره نوبنو نشر اولنان نظامات وقوانین انتظام اداره‌یی ومعدلت مطلوبه‌یی متکفل عد اولنه‌رق احتیاجات عامه‌نك اس الاساسی دوشونلمیور ایدی . دوشونلسه‌بیله یا تصورده ویا کاغد اوزرنده‌قالوب اجرا آت وفعلیات مفقود ایدی . اختلاف مذهب وجنسیتدن طولایی دولته رسوخ محبت اظهار ایده‌میان جزؤلرمزك حسیات قلبیه‌لرینی ایصندیرمه‌نك الك کوزل یولی تأمین حقوق ایله « تربیهٔ عمومیه » مسئلهٔ مهمه‌سی ایدی . بو مسئله ایسه خاطرلره‌بیله کلمیور ایدی . مکتبلر آچوبده بلغار وسائر تبعه اولادینی برلکده اوقودوب تربیه ایتمك وجمله‌سنك تمایلاتنی بر هدفه یعنی صداقته سوق ایتمك اوزمانلرده دکل بوکون بیله مع التأسف مشغول اولدیغمز شیلردن دکلدر . حالبوکه انسانلرده تحصیل احتیاجی وتفکر خاصه‌سی رفع ومنع اولنه‌میور . دولت علیه‌نك بو قیدسزلغنه قارشو طونه ولایتنده مکتبلر آچیلیور . ممالك اجنبیه‌ده یتشمش پاپاسلر ومعلملر اطفالك ذهننی طولدیریور . دولتك سیاستنه مضر خصومت تخملری صاچیلیور ایدی . مدحت پاشانك طونه والیلکنده فساد قومیته‌سی برنجی دفعه اوله‌رق برقاچ اعضاسنی برچوق اوراق اختلالیه ایله داخل ولایته صوقمغه تشبث ایتمش ایسه‌ده موفق اوله‌مامشدی . ایشته بو فساد تخملرندن برلین قونغره‌سنده امتیازلی بر بلغارستان پرنسلکی برده روم ایلیٔ شرقی ایالتی ثابت اولمشدر . بو مختاریت بلغارلرك استعداد فطریلرینه یکی وکنیش بر جولانکاه آچمشدر . بشیوز سنه محکومیته آلیشمش اولان بر ملتك استقلالیتله نصل ائتلاف ایده‌جکنه عقلای دهر چوق زمان انتظارده قالمامشدر . حکومت چارچابوق تأسس ایتمش اونبش یکرمی سنه ایچنده مملکت سراپا کسب عمران ایلمش ، هر درلو وسائط ترقی‌یه توسل ایدلمش ، خلق فیوضات مدنیت ومعرفتله متنعم اولمش ، ممالك متمدنه‌ده جاری اولان اصول ونظامات موفقیتله تطبیق ایدلمش ، والحاصل بو کوچك ملتك بالقان جزیره‌سنده استقباله مالك اولدیغی ، مقالات سیاسیه‌یه کیرمشدر .

بوقدر اجرا آت نافعه‌نك نقدر فداکارلغه وابسته اولدیغی ایضاحدن وارسته‌در . ادارهٔ عثمانیه‌یه اعشار ایله بدلات عسکریه‌دن بشقه ویرکو ویرمیان چورباجیلر واسکی قوجه باشیلر « کنجلر » ك صرف ایدوب طوردقلری خزینه‌لردن طولایی بدایةً سویلنمکه باشلامشلر ایسه‌ده کنجلر « حمیت ملیه » فکرلرینی آنلره‌ده القا ایده‌رك ومنافع مادیه‌یی بالفعل کوستره‌رك کمرلری وچیقینلری طوعاً وکرهاً بوشالتدرمشلر وحتی باشلرینه برده اردو مصرفی چیقارمشلردر . پرنس آلکساندر باتنبرغ سلاح استعمالیله مألوف اولمیان بو ملتی آز زمانده عسکر ایدوبده صربستان ایله وقوعه کلان بر محاربه‌ده نائل ظفر اولمسی

عظیم بر سرمایهٔ مباهات اوله‌رق بلغارلر کندی اقتدار وقابلیتلرینه دکرندن زیاده قیمت ویرمکه وسوق طبیعی ایله شیمارمغه قویولمشلر وبوشیمارقلغه کوندن کونه آب وتاب ویرمشلردر .

خارجی پولیتیقه‌یه کلنجه روسیه‌نك قابله‌لکی ایله وجوده کلمش اولان بلغارستان ، انظار توجهنی یوقارویه طوغری چویرمك پك طبیعی ایسه‌ده پرنس الکساندر ، روسیه وصایتندن آزاده کندی باشنه بر بلغارستان تشکیلی سوداسنه دوشه‌رك استانبولوف کبی عزم قوی صاحبی بر مرد جسوری هم افکار بولمغله روسیه نفوذینی خلقك قارشوسنده خاچ چیقارلدیغی چارك تصویرلرینی دیوارلردن سوکوب قیرمق درجه‌سنده ابراز شدت ایله ابطال ایستمش و آوستریادن مماشات کورمش واستانبولوف شومسلکنی صورت حقدن کوسترمك ایچون طرف دولت علیه‌یه اظهار تمحضه یلتنمشدر .

پرنس آلکساندر اتمام وظیفه‌نیتیله کونك برنده ایکی یاور وایکی طابور عسکرله فلبه‌یه اینوب روم ایلیٔ شرقینك بلغارستانه الحاقنی اعلان ایتمشدر . (١٣٠٢) طرف پادشاهیدن بر ایالته منصوب اولان بربکك دیکر بر ایالت شاهانه‌یه ناکهان اطالهٔ دست تجاوز ایتمسی حد ذاتنده بروسیلهٔ تأدیب تشکیل ایتدیکی کبی عهده مخالف اولمسندن طولایی برلین معاهده‌سنی امضا ایدن دول معظمه‌نکده خوشنه کتمدیکندن جمله‌سی متفقاً حکومت سنیه‌یی اتخاذ ایده‌جکی خط حرکتده مختار براقمشلر وبعضیلری سلاح ایله تأدیبی توصیه ایتمشلر ایسه‌ده استانبولده هوا مخالف اسوب هیئت وکلانك تبدیلی وبلغارستان پرنسنه علاوةً روم ایلیٔ شرقی والیلکنك توجیهی صورتیله ایش طاتلویه باغلانمش ودولتك حق حاکمیتی رخنه‌دار وبلغارستانك جرأتی یوماً فیوما متزاید اولمشدر .

حقوق صریحهٔ حاکمیتمزك بویله بر آیاق پاتیردیسیله پایمال اولمسی هم اوروپاده وهم عسکر واهالیمزده سوء تأثیری موجب اولمشدر . خصوصاکه ارنبودلق اصلاحاتیله مشغول روم ایلیده اول وقت برخیلی عسکر سلاح آلتنده موجود ایدی .

پرنس الکساندر ، پولیتیقه‌سنك قربانی اوله‌رق آلمانیایه عودت ایتمش واستانبولوف برمدت منکوبیتدن صکره افنا اولنمش ایسه‌ده ملیت طوپراغنه دیکدکاری فدان قورومیوب شاخ وبرك صالمشدر . شویله که حال وموقع ایجابنجه بلغارستانده دخی سیاسی فرقه‌لر ظهوریله صوبرانیه‌ده اکثریت قزانمق وادارهٔ حکومتی یکدیکرندن قاپمق اصوللری حادث اولوب بو صورتله تعین ایدن باشلوجه درت فرقه‌دن دولت علیه‌یه طرفدار اولانی الك ضعیف وناسیونالیست ودموقراط یعنی بلغار ملیتی طرفداری اولان الك قوی اوله‌رق دولت حاکمه‌نك مسامحه وعجزی حسبیله بلغارستان امارتی یواش یواش وقولای قولای هر نوع حقوق استقلالیتی الده ایتدیکنه واعلان استقلالنه صایغیدن بشقه هیچ بر مانعه متصور دکلسه‌ده ماکیدونیایه صالدیریلان اختلال چته‌لری حدودی دها واسع بر بلغارستانه زمین احضاریله اوغراشدیغنه وماکدونیاده‌کی اختلالات دول معظمه‌نك مداخلهٔ فعلیه‌سی اولمدقجه غیر قابل تسویه بر حاله کلدیکنه ودولت علیه دشمنلرینك اتمکنه یاغ سورن واوروپای عثمانیده مقدمهٔ سقوطی اوله‌جق اولان شو احوال هول اشتماله « ادارهٔ مصلحت » ایله مقابله ایدوب علاقه‌دارانك بو بابده‌کی مقاسمه مذاکرانته اوزاقدن سیرجی طورمق وبر حرکت مذبوحانه بیله کوسترهمامك مسکنتده بولندیغنه مبنی مرآت شئونده هرنه تجلی ایدرسه علی الرأس والعین معامله‌سیله تلقی‌یه حاضرلنوب طورورکن ١١ تموز بر صاعقه شارقه کبی اورته‌لغه بیوك بر ولوله وحیرت صالمش فقط پیشمش آشه ایلیق صو قاته‌بیلمشدر .

بز ، بلغارلرك بزه « مولود اوقومه‌یه‌جغنی » رعنا بیلیر ایدك . کشوف حادثه‌نك اعلان استقلاله سبب مستقل

اولدیغنه اینانه‌میز . لکن خیلی تأثیری اولدیغیده غیر منکردر استقلال کیفیتی ذاتاً مرتب ومصمم ونه‌زمان اولسه اعلانی ممکن اولدیغندن بردن بره تهیجمزی موجب اولمدی . بادئ تأسف اولان شی مشروطیت سونجلرندن هنوز هوسمزی آلمدن وبتون ملل اجنبیه‌یه صاف وصمیمی اولان حسیات درونمزی تماميله آچدیغمز حالده آوستریانك چویردیکی دولابدر . آوستریا حکومتی بوسنه وهرسك قطعه‌سنك آنیسی ایچون وهم واندیشه‌یه دوشمش اولملیدرکه بوقدر النی چابوق طوتسون وهر درلو احتماله قارشو بلغارلری دخی اغرا ایله کندیلرینه هوادار قیلسون .

تاریخ آوستریانك پولتیقه‌سنی دولتمزه قارشو ایکی یوزلی کوسترمکده‌در . بوندن بالدفعات متضرر اولمشزدر . از جمله ۱۱۴۸ تاریخنده روسیه ایله تحدث ایدن سفرده آوستریالو توسط ایدوب تألیف بین ایده‌جکنی قطعیاً وعد ایتمشیکن دولت علیه‌یی آلداده‌رق وتدارکسز براقه‌رق صوکنده تألیف شویله طورسون کندوسیده روسیه ایله متفقاً بزه اعلان حرب ایلدیکی معلومدر . ینه روسیه ایله ۱۲۰۱ سفرنده آوستریا دواتی دوستلغنه دائر تأمینات ویرمشیکن اردونك استانبولدن حرکت ایده‌جکی کونی ایلچیسی باب عالی‌یه بر تقریر ارسالیله کندی دولتنکده اعلان حرب ایتدیکنی تبلیغ ایلمشیدی .

بو مثللو وفاسزلقلری کورمکه آلیشمش اولان دولت علیهٔ عثمانیه ایچون بوکون بلغارستانك اعلان استقلالیله بوسنه وهرسكك آوستریایه الحاقی غیر منتظر احوالدن دکلدی .

زبدهٔ سیاسیه

بو هفته ایچنده سیاسیات عالمنده سکون وآسایشی اخلال ایده‌جك وقوعاتك ظهوری حقنده حاصل اولان اندیشه‌لر زائل اولدی . یواش یواش مسائل متحدثه مذاکرات وتدقیقات ساحه‌سنه کیریور . بلغارستانك استقلالی وبوسنه هرسكك الحاقی بر آرالق بالقان شبه جزیره‌سنده محاربه ظهورینه سبب اوله‌جق بر رنك آله‌جغی ظن و تخمین ایدلمش ایدی . اشته بو تخمین هر طرفده اندیشه‌لره سبب اولمشدی . بلغارلرك حکومت عثمانیه‌یه قارشو عهد شکنانه معامله‌لرینی تضمین وتعمیر ایچون کوستره‌جکلری فداکارلقله محاربه‌یه کیرشدکاری زمان اختیار ایلیه‌جکلری فداکارانی مقایسه ایدرك اکر محاربه‌یی کندیلرنجه اهون کوریورلرسه سکون وآسایشی محافظه‌ده مقید اولمیه‌جقلری‌ده سویلنمشدی . فقط بو حساب ظاهر حاله کوره بر فرق وتخمیندن عبارت اولوب بوده آسایشپروران اندیشناك ایتمکه کافی ایدی . حقیقتده ایسه بلغارستانك اعلان استقلالی بوسنه وهرسکی ممالکنه ضم والحاق ایتمك داعیه‌سنده بولنان آوستریانك النه دوشدیکی ، آوستریانك بلغارستانی منافع سیاسیه‌سنه آلت ایتدیکی ، سنه‌لردن بری ماکدونیا اوزرنده امللر بسله‌ین بو حکومت ، عثمانلیلر طرفدن مشروطیتك اعلانی اوزرینه بو امللرینك ، منفعتلرینك ضیاعه اوغرادیغنی کوروب بوسنه وهرسکی تماميله آلمق صورتنده سوزده ضیاعنی تضمین ایلدیکی‌ده سویلندی ، حتی آوستریانك حکومت مشروطهٔ عثمانیه‌یی منافعنه مغایر کوره‌رك ادارهٔ مستبده‌نك عودتنی ایسته‌جکی ، آلمانلرك‌ده آوستریالیلره ظهیر اوله‌جغی ، بلغارستان ایله بر محاربه آچه‌مز اصلاحات وتنسیقاتمزی کری براقدیره‌مز وسیله اوله‌جغندن بو جهته چالیشیله‌جغی‌ده اشاعه اولندی .

آلمانیا سفیری بارون مارشالك حکومت عثمانیه ایچون بلغارستانله محاربه‌یه کیرشمك لازم اولدیغنه دائر سویلمش اولدیغی روایت اولنان سوزده آلمانلرك بوراده دور استبدادی اعاده ایچون چویردیکی فرلداقلردن اولمق اوزره تلقی ایدلدی .

آلمانیا سفیرینك بویله بر سوز سویلمه‌مش اولدیغی اعلان اولندیغی کبی آوستریانك و آلمانیانك‌ده حکومت مشروطهٔ عثمانیه‌نك موفقیاتنی تمنی ایتمکده اولدقلری سویلنه‌رك بویله‌جه ایکی حکومت حقنده حاصل اولان فکرلر تصحیح ایدلمك استنلدی . بر آرالق آوستریا ولیعهدی طرفندن « آوستریا ایچون تام آلمانیانك دوستلغنی آکلایه‌جق صره کلمشدر . سنه‌لردن بری اتفاق مثلثه داخل اولان آوستریا بو اتفاقدن نه فائده کوردی . فائده‌یی کوره‌جکی زمان کلدی . باقالم آلمانیا بزه نه درجه‌ده معاونت کوستره‌جك . آلمانیانك دوستلغی نه‌قدر قیمتدار اولدیغنی شمدی اکلایه‌جغز . » زمیلنده بیاناتده بولنمش اولدیغی‌ده اشاعه اولندی . بویله‌جه آوستریا ایله آلمانیانك اوروپا سیاسیاتنده مسائل شرقیه‌یه قارشو وضع وموقعی کوسترلدی . آوستریا ولیعهدی آرشیدوق فردیناند طرفندن سویلنمش اولدیغی روایت اولنان بو سوزلرده تکذیبه اوغرادی . فقط آلمانیا وآوستریا مناسباتنی بوکبی شایعات ایله افکار عمومیه‌ده تماميله ایضاح ایلمك مقصدینی تعقیب ایدنلر ، ظن اولنورکه بو مقصدی فوت ایتمدیلر .

حال وموقعه کلنجه بلغارستانك اعلان استقلالی و بوسنه هرسكك الحاقی اوزرینه تحدث ایدن ، برلین معاهده‌سنك برقاچ ماده‌سنی اخلال ایلیان مسئله‌لری حکومت عثمانیه ابتدا اوروپا دول معظمه‌سنك انظار دقتنه وضع ایتدی ، حقوق ومنافعی خلله اوغرادان بو وقعه‌لری پروتستو ایتمکله برابر حق وعهدك محافظه‌سنی بو حق وعهدی امضالریله صیانت ایدن دوستلردن ایستدی . معلوم اولدیغی اوزره لوندره‌ده انکلتره خارجیه ناظری سیر ادوارد غره‌ی ایله روسیه خارجیه ناظری موسیو ایزوولسکی آره‌سنده بو مسائل موضوع بحث ایدلدی .

حکومت عثمانیه‌نك قونفرانس تکلیفی قبول اولنه‌رق قونفرانسده مذاکره ایدیله‌جك موادك تعیین وتحدیدی ایچون بر پروژه حاضرلاندی فرانسه‌ده بو پروژه‌یی تصویب ایتدی . ایتالیا حکومتی‌ده بو جهتی مصیب کوردی ، بویله‌جه اورته‌یه درت دولتك مظهر قبولی اولمق استعدادنده بر پروژه قونلدی . بوده حکومت عثمانیه‌یه تبلیغ اولندی . آلمانیا طرفندن اوستریا ایله حکومت عثمانیه‌نك قبول وتصدیقنه مقارن اولمق شرطیله قونفرانسه کیده‌جکی بیلدیرلدی . پروژه‌نك قطعیت کسب ایتمسی ایچون اوروپا قابینه‌لری آره‌سنده ائتلاف تام حصوله کلمك وبو ائتلافه حکومت عثمانیه جانبندن‌ده موافقت کوسترمك ایجاب ایدیور .

عثمانلی قابینه‌سنجه قونفرانسده مذاکره‌سی اقتضا ایدن مواده دائر بر پروژه حاضرلاندیغی سویلنمش ، حتی بو پروژه‌نك تبلیغندن‌ده بحث ایدلمش ایسه‌ده بو بحثلر هنوز نابهوسم عد اولنمق ضروریدر چونکه قابینه‌لر آره‌سنده‌کی ائتلاف تام اوزرینه اورته‌ده مشترك بر قرار حاضر بولنملیدرکه حکومت عثمانیه‌ده بوکا کوره قبول وتصویب ، یاخود رد ایلسون . شمدیکی حالده حاضرلانان پروژه‌لر مذاکراتی تسهیل ایچون درمیان اولنان ملاحظات ومطالعات درجه‌سنده عد اولنملیدر .

قونفرانس مذاکراتی تسهیل ایچون حکومت عثمانیه ایله بلغارستان آره‌سنده زمین ائتلافی حاضرلیه‌جق صورتده مذاکرات جریان ایتدیکی کبی بو یولده ائتلاف حصولی تکلیفینك آوستریا سفیری طرفندن باب عالی‌یه اجرا ایدلدیکی‌ده خبر ویرلدی .

حکومت عثمانیه منافع وحقوقنی مدافعه‌ووقایه ایتمك شرطیله وقوع بولان حقسزلقلری تعمیر وتضمین ایچون بو حقسزلقلری ایقاع ایتمش اولانلردن رأی ومطالعه دیکله‌مکده ، تکالیف ایشتمکده بر بأس کورمز . تجاوزات واقعه‌یی محکمهٔ دولیه‌ده تصحیح وتعمیر ایتدیرمك استدیکی کبی متجاوزلرله ضرر وزیانی ازاله خصوصنده ائتلاف حاصل ایتمك ایچون وقوع بولان تکلیفاتی‌ده تدقیق ایدر . فقط بو یولده‌کی مذاکرات بالطبع

قونفرانسك مقرراتنی تسهیل ایدر ، چونکه قونفرانسه ائتلافجویانه داخل اولمق قابلدر . فقط مذاکرات خصوصیه قونفرانسه مراجعتدن حکومت عثمانیه‌یی‌ده ، برلین معاهده‌سنی امضا ایتمش اولان دولتلری‌ده مستغنی قیله‌ماز .

بو هفته ایچنده بلغارستاندن درسعادته کوندرلمش اولان ایکی مأمور مخصوص افکار عمومیهٔ عثمانیه‌یی اکلادقدن وقابینه‌نك مطالعه‌سنه کسب اطلاع ایلدکدن صکره صوفیه‌یه عودت ایتدکلری کبی صربستاندن‌ده مأموریت مخصوصه ایله درسعادت سفیر سابقی شهریمزه کلمشدر . بوسنه وهرسکك الحاقی اوزرینه صربستانده وقره طاغده اوستریایه قارشو حاصل اولان غلیان افکار شیمدی صربستانده برآز سکونت بولمش کبی کورنیور . فقط قره طاغ هنوز بو سکونتی بوله‌مامشدر . مع مافیه دول معظمه‌نك بلغراد وچتینه‌ده بولنان مأمورین سیاسیه‌سی معرفتیله اجرا ایتدیردیکی وصایاده تأثیرسز قالمامشدر . والحاصل شمدیکی حالده بلغارستانده افکار حربجویانه یاتشمش اولدیغی کبی بالقانلرده محاربه ظهورینه احتمال ویردیرمش اولان وقوعاتده سکونت کوسترمکده بولنمشدر . اشته بو احواله بناءً تحدث ایدن مسائل شرقیه‌نك بین الملل مذاکرات ایله فیصلپذیر اولمسنه ومحاربه احتمالنك برطرف ایدلمسنه انتظار ایدلمکده‌در .

آچیق مخابره

بدیع الدین افندی‌یه

رساله‌مزك برنجی نسخه‌سنده‌کی (جمعیتمز) عنوانلی مقاله‌یه مراجعت ایدیکز .

فطین

محمود بك مطبعه‌سی